

**«8D02301 – филология» бағдарламасы бойынша
 философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған
 Снабекова Марита Мурзабековнаның «Халықтық космонимдердің лингвомәдени
 негізі (қазақ және ағылшын тілі деректері бойынша)» атты диссертациялық
 жұмысына ресми рецензенттің жазбаша пікірі**

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі: 1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	1.1 Снабекова Марита диссертациялық жұмысында Мемлекет басшысы Қасым- Жомарт Тоқаевтың «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Қазақстан халқына жолдауын; Ұлттық кұрылтайларда сөйлеген сөздерін; Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020- 2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын; Қазақстан Республикасының «Ғылым туралы» заңын; Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңын; Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2022-2026 жылдарға арналған тұжырымдамасын; Жасанды интеллекті дамытудың 2024-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын басшылыққа алған. Зерттеу антропоэлектік тіл білімі, лингвомәдениеттану, когнитивтік лингвистика, этнолингвистика және салғастырмалы тіл білімі бағыттарындағы қазіргі ғылыми ізденістермен сабақтас. Сол себепті диссертация ғылымның даму бағыттары мен мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді. Зерттеу жұмысында жұмыстың мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның

			аясында орындалғаны туралы мәлімет берілмеген. Диссертациялық жұмыс «8D02301 – филология» бағдарламасы бойынша орындалған.
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	2. Ғылыми зерттеу жұмысы барысында қол жеткізген жетістіктер мен нәтижелер ғылымға елеулі үлес қосады. Зерттеуде қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдер алғаш рет антропоөзектік, когнитивтік және лингвомәдени аспектіде кешенді түрде қарастырылған, олардың ұлттық дүниетанымдағы орны мен қызметі айқындалған. Зерттеу барысында халықтық космонимдердің теориялық-әдіснамалық негіздері жүйеленіп, олардың ономастикадағы орны нақтыланған; қазақ және ағылшын тілдеріндегі «Ай/Moon», «Күн/Sun», «Жұлдыз/Star», «Аспан/Sky» компонентті фразеологизмдердің мағыналық-тақырыптық топтары алғаш рет біртұтас жүйеде талданған; халықтық космонимдердің ұлттық дүниетанымды, мәдени кодты және этномәдени ақпаратты жеткізудегі қызметі ғылыми тұрғыдан дәлелденген; қазақ және ағылшын халықтарының ғаламның тілдік бейнесіндегі ортақ тұстары мен ұлттық ерекшеліктері анықталған. Осыған байланысты алынған нәтижелер космонимика, этнолингвистика, лингвомәдениеттану, когнитивтік лингвистика және салғастырмалы тіл білімі салаларындағы зерттеулерді толықтырып, олардың теориялық базасын кеңейтеді.

3.	Өзі жазу принципі	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған. 	<p>3. Докторанттың диссертациялық жұмысты өзі жазу деңгейін жоғары. Диссертацияның ғылыми стилі, материалдарды жүйелеуі, теориялық тұжырымдарды талдау тәсілі мен авторлық пайымдаулары жұмыстың жоғары деңгейде дербес орындалғанын көрсетеді. Диссертант тақырыбын терең меңгерген. Зерттеу барысында алға қойған мәселеге түрлі әдістерді пайдаланып, жан-жақты жасаған ғылыми талдаулары, өзіндік ой-тұжырымдары зерттеушілік құзыреттілігінің жоғары екенін көрсетеді. Зерттеудегі тұжырымдар мен қағидалар ғылыми әдебиеттерге негізделіп, өзіндік пікірімен қорытылған.</p>
4.	Ішкі бірлік принципі	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген. 	<p>4.1. Өзектілігі негізделген. Диссертация тақырыбының өзектілігі қазіргі тіл біліміндегі антропоөзектік, когнитивтік және лингвомәдени бағыттардың дамуымен, ұлттық дүниетанымды тіл арқылы тануға деген ғылыми қызығушылықтың артуымен толық негізделген. Зерттеуде қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдер ұлттық мәдениеттің, ғаламның тілдік бейнесінің және халықтық білім жүйесінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылған. Автор халықтық космонимдерді салғастырмалы аспектіде зерттеудің теориялық және практикалық қажеттілігін айқындап, олардың ұлттық-мәдени мазмұнын, танымдық ерекшеліктерін және тілдік қызметін кешенді талдаудың өзектілігін нақты дәлелдей алған. Сонымен қатар қазіргі жаһандану жағдайында ұлттық рухани мұраны сақтау мен тілдік</p>

		<p>деректер арқылы мәдени кодты тану мәселелері зерттеу тақырыбының қоғамдық және ғылыми маңызын арттыра түседі.</p>
	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды. 	<p>4.2. Диссертация мазмұны тақырыпты толық айқындайды. Жұмыс кіріспеден, екі бөлімнен, қорытынды мен пайдаланылған әдебиеттерден тұрады. Диссертацияның құрылымы, мазмұны, ғылыми негізделу дәрежесі зерттеу барысында жасалған түйін, тұжырымдары диссертацияға қойылатын талаптар үдесінен шыққан. Зерттеушінің теориялық дайындығы, тақырыпты меңгеруі, тілдік деректерді жинақтап, сұрыптауы диссертацияның ғылыми деңгейін, теориялық-практикалық құндылығын арттырған.</p>
	<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сәйкес келеді; 2) ішінара сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді. 	<p>4.3. Диссертацияның мақсаты мен зерттеу міндеттері тақырыптың мазмұнына толық сәйкес келеді. Зерттеудің мақсаты қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдердің қалыптасуы мен құрылымдық ерекшеліктерін айқындау, оларды ұлттық ғаламның тілдік бейнесі ретінде салыстырмалы-салғастырмалы тұрғыдан зерттеу арқылы ұлттық-мәдени ерекшеліктері мен ортақ белгілерін анықтауға бағытталған. Осы мақсатқа сәйкес қойылған міндеттер халықтық космонимдерді антропоэзектік парадигма тұрғысынан зерделеу, олардың құрылымдық-танымдық және мағыналық-тақырыптық ерекшеліктерін талдау, ұлттық дүниетанымдағы қызметін сипаттау мәселелерін толық қамтиды. Зерттеу барысында аталған міндеттердің барлығы жүйелі түрде орындалып, диссертация мен бөлімдерінің</p>

		<p>мазмұнында өз шешімін тапқан, алынған нәтижелер қойылған мақсатқа қол жеткізілгенін дәлелдейді. Бұл зерттеушінің ғылыми ойлау жүйесінің қалыптасқанын, зерттеу логикасын терең меңгергенін көрсетеді.</p>
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 2) ішінара байланысқан; 3) байланыс жоқ. 	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімі мен құрылымы өзара толық логикалық байланысқа құрылған. Диссертацияның құрылымы зерттеу мақсатына сәйкес жүйеленіп, бөлімдері бір-бірін толықтырып отырады. Зерттеу нысаны, пәні, қолданылған әдістер мен алынған нәтижелер арасында мазмұндық тұтастық пен ғылыми үйлесім бар. Диссертация анықтамалар, кіріспе, 2 бөлім, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттер көрсеткішінен тұрады. Бірінші бөлімде халықтық космонимдерді зерттеудің теориялық-әдіснамалық негіздері, олардың қалыптасуы, қызметі мен семантикалық дамуы жан-жақты қарастырылса, екінші бөлімде қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдердің лингвомәдени-танымдық ерекшеліктері нақты тілдік деректер арқылы салғастырмалы тұрғыдан талданған; «Ай/Moon», «Күн/Sun», «Жұлдыз/Star», «Аспан/Sky» компонентті халықтық космонимдердің лингвомәдени-танымдық ерекшеліктері салғастырмалы тұрғыдан талданған. Әр бөлімнің соңындағы тұжырымдар жалпы қорытындымен сабақтасып, зерттеу нәтижелерінің бірізділігін қамтамасыз етеді. Қорғауға ұсынылған ғылыми қағидалар диссертация</p>

		<p>мазмұнында толық дәлелденіп, қорытындыда жинақталған ғылыми нәтижелермен үйлесім тапқан. Сондықтан диссертацияның құрылымы ғылыми зерттеудің логикасына толық сәйкес келеді және оның барлық бөлімі арасында мазмұндық әрі әдіснамалық бірлік сақталған.</p>
	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сыни талдау бар; 2) талдау ішінара жүргізілген; 3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ. 	<p>4.5. Диссертацияда автор ұсынған ғылыми тұжырымдар мен әдіснамалық ұстанымдар қазіргі антропоөзектік, когнитивтік және лингвомәдени бағыттағы ғылыми зерттеулермен сабақтастықта қарастырылып, бұрынғы ғылыми еңбектерге сыни талдау жасалған. Автор халықтық космонимдерді зерттеуге қатысты отандық және шетелдік ғалымдардың (Ә. Қайдар, Ж. Манкеева, Т. Жанұзақов, В. фон Гумбольдт, G. Lakoff, M. Johnson, F. Sharifian және т.б.) ғылыми тұжырымдарын салыстыра отырып, олардың зерттеу нысаны мен әдіснамалық ерекшеліктерін саралаған. Осы талдау негізінде қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдерді лингвомәдени-танымдық тұрғыдан салғастырмалы зерттеудің қажеттілігі ғылыми тұрғыдан дәлелденіп, авторлық тұжырымдар нақты тілдік материалдар арқылы негізделген. Зерттеудің ғылыми жаңалығы бұрынғы зерттеулердің нәтижелерін қайталаумен шектелмей, халықтық космонимдердің мағыналық-тақырыптық жүйесін, ұлттық дүниетанымдағы қызметін және екі тілдегі ортақ әрі ұлттық ерекшеліктерін жаңа ғылыми қырынан сипаттауымен құнды. Автор халықтық космонимдерді лингвомәдениеттанымдық</p>

			<p>тұрғыдан сипаттай отырып, бұрынғы зерттеулерге сыни талдау жасаған және өз тұжырымдарын нақты тілдік деректер арқылы негіздеген.</p>
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</p> <p>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>5.1. Диссертацияда ұсынылған ғылыми нәтижелер мен қағидаттар толығымен жаңа. Автор қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдерді антропоэзектік, когнитивтік және лингвомәдени бағыттар тоғысында салғастырмалы тұрғыдан кешенді зерттеп, олардың құрылымдық, мағыналық-тақырыптық және ұлттық-мәдени ерекшеліктерін жүйелі түрде сипаттаған. Зерттеу барысында халықтық космонимдердің ұлттық дүниетанымды бейнелеудегі қызметі, екі тілдегі ортақ және өзіндік белгілері жаңа тілдік деректер негізінде нақтыланған. Сонымен бірге диссертацияның ғылыми нәтижелері қазіргі тіл біліміндегі қалыптасқан теориялық қағидаларға сүйеніп жүзеге асырылғандықтан, ұсынылған нәтижелер ғылымдағы бұрыннан белгілі тұжырымдарды толықтырып, дамытады.</p>
		<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</p> <p>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары зерттеу нәтижелеріне негізделген, сондықтан толығымен жаңа. Диссертацияның қорытындылары зерттеу барысында алынған ғылыми нәтижелердің логикалық жалғасы болып табылады әрі зерттеу мақсаты мен міндеттеріне толық сәйкес келеді. Автор қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдердің құрылымдық, мағыналық-тақырыптық және лингвомәдени-танымдық ерекшеліктерін салғастырмалы</p>

		<p>тұрғыдан жинақтап, олардың ұлттық дүниетанымды бейнелеудегі қызметі мен ортақ және өзіндік белгілері жөнінде ғылыми қорытындылар жасаған. Бұл қорытындылар жаңа тілдік деректер мен жүргізілген талдауларға негізделгендіктен, қазақ тіл біліміндегі космонимика, лингвомәдениеттану және салғастырмалы тіл білімі бағыттарындағы ғылыми білімді толықтырады. Қорытындылар зерттеу мақсаты мен міндеттеріне толық сәйкес келеді.</p>
	<p>5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</p> <p>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>5.3. Диссертацияда ұсынылған әдістемелік және технологиялық шешімдер ғылыми тұрғыдан негізделген әрі толығымен жаңа. Автор қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдерді антропоэлектік, когнитивтік және лингвомәдени бағыттарды кешенді ұштастыру арқылы салғастырмалы тұрғыдан талдап, олардың ұлттық дүниетанымдағы орны мен қызметіне қатысты ғылыми тұрғыдан негізделген тұжырымдар ұсынған. Сонымен қатар халықтық космонимдерді мағыналық-тақырыптық тұрғыдан жүйелеу, олардың лингвомәдени мазмұнын айқындау және екі тілдің материалдары негізінде ұлттық-мәдени ортақтықтар мен ерекшеліктерді көрсету зерттеудің ғылыми-әдіснамалық құндылығын арттырады. Ұсынылған шешімдер нақты тілдік деректермен, ғылыми әдебиеттерге жасалған талдаумен және зерттеу нәтижелерімен негізделген.</p>

<p>6. Негізгі қорытындылардың негізділігі</p>	<p>Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).</p>	<p>6. Диссертациядағы негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан ауқымды теориялық дәлелдемелер негізінде тұжырымдалған. Диссертацияның негізгі қорытындылары зерттеу барысында жинақталған көлемді тілдік материалдарға, отандық және шетелдік ғылыми еңбектерге жасалған теориялық талдауға, сондай-ақ салғастырмалы, когнитивтік, лингвомәдени және семантикалық зерттеу әдістерінің нәтижелеріне негізделген. Автор қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдерді жан-жақты саралап, олардың құрылымдық, мағыналық-тақырыптық және лингвомәдени ерекшеліктерін нақты тілдік деректер арқылы дәлелдеген. Зерттеуде пайдаланылған дереккөздердің жеткіліктілігі, ғылыми әдістердің мақсатқа сәйкестігі және алынған нәтижелердің өзара сабақтастығы диссертацияның негізгі қорытындыларының ғылыми негізділігін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар автордың тұжырымдары зерттеу барысында алынған эмпирикалық материалдармен және ғылыми әдебиеттерге жүргізілген кешенді талдаумен дәйектелген. Диссертацияның негізгі ғылыми тұжырымдары мол тілдік материалдарға, қазіргі тіл білімінің теориялық қағидаларына және салғастырмалы талдау нәтижелеріне негізделген. Қорытындылардың ғылыми негізділігі жеткілікті дәрежеде дәлелденген.</p>
---	--	---

7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	<p>Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Ереже дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді;</p> <p>2) шамамен дәлелденді;</p> <p>3) шамамен дәлелденбеді;</p> <p>4) дәлелденбеді;</p> <p>5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.2 Тривиалды ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ;</p> <p>3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) кең</p> <p>4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p>	<p>7.1. Ғылыми жұмыста қағидаттар дәлелденген. Қағидаттар диссертацияның теориялық бөлімінде теориялық еңбектерге сүйене отырып негізделген, талдау барысында нақты дәлелденген.</p> <p>7.2. Қағидаттар тривиалды емес. Ұсынылған тұжырым жалпыға белгілі пайымдауларды қайталамайды, нәтижелер қазақ пен ағылшын тілінің материалдарын салғастырмалы талдау нәтижесінде алынған; диссертант өз тарапынан жинақтап, талдаған.</p> <p>7.3. Көрсетілген қағидаттар жаңа. Қағидаттар автордың зерттеуінен алынған; ғылыми жаңалық бөлімінде көрсетілген нәтижелерге сәйкес келеді.</p> <p>7.4. Ғылыми жұмыстағы қағидаттардың қолдану деңгейі кең ауқымды. Зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарында; ономастика; лингвомәдениеттану; когнитивтік лингвистика; салғастырмалы тіл білімі; этнолингвистика; арнайы курстар мен оқу құралдарын әзірлеуде қолдануға болады.</p> <p>7.5. Иә. Зерттеу нәтижелері диссертация тақырыбына сәйкес жарияланған 14 мақалада көрініс тапқан. Оның ішінде, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен ғылыми басылымдарда 6 мақала; халықаралық конференцияларда 6 мақала; халықаралық журналдарда 2 мақала жарияланған.</p>
8.	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған	<p>8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ.</p>	<p>8.1 Иә, зерттеу жұмысының әдіснамасы негізделген. Диссертацияда зерттеу әдіснамасы нақты әрі жүйелі берілген. Зерттеу әдіснамасы</p>

<p>ақпараттың дәйектілігі</p>	<p>диссертацияның мақсаты мен міндеттеріне толық сәйкес тандалған әрі нақты сипатталған. Зерттеу жұмысының теориялық және тәжірибелік негіздері айқындалып, қолданылған әдістер зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес тандалған. Автор зерттеу барысында антропоэзектік, когнитивтік, лингвомәдени және салғастырмалы бағыттардың ғылыми қағидаларын негізге алып, семантикалық талдау, үздіксіз іріктеу, сипаттамалы және салғастырмалы әдістерді кешенді түрде қолданған. Сонымен қатар тілдік материалдарды жүйелеу барысында статистикалық өңдеу тәсілдері мен сарапшылар арасындағы келісімді бағалау әдістері пайдаланылып, зерттеу нәтижелерінің ғылыми сенімділігі қамтамасыз етілген. Тандалған әдіснама зерттеу нысанының ерекшелігіне сай келіп, қойылған ғылыми мақсатқа қол жеткізуге мүмкіндік берген.</p>	<p>диссертацияның мақсаты мен міндеттеріне толық сәйкес тандалған әрі нақты сипатталған. Зерттеу жұмысының теориялық және тәжірибелік негіздері айқындалып, қолданылған әдістер зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес тандалған. Автор зерттеу барысында антропоэзектік, когнитивтік, лингвомәдени және салғастырмалы бағыттардың ғылыми қағидаларын негізге алып, семантикалық талдау, үздіксіз іріктеу, сипаттамалы және салғастырмалы әдістерді кешенді түрде қолданған. Сонымен қатар тілдік материалдарды жүйелеу барысында статистикалық өңдеу тәсілдері мен сарапшылар арасындағы келісімді бағалау әдістері пайдаланылып, зерттеу нәтижелерінің ғылыми сенімділігі қамтамасыз етілген. Тандалған әдіснама зерттеу нысанының ерекшелігіне сай келіп, қойылған ғылыми мақсатқа қол жеткізуге мүмкіндік берген.</p>
	<p>8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ия; 2) жоқ. 	<p>8.2. Иә, зерттеу барысында диссертант компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің заманауи әдістері мен деректерді өңдеу, интерпретациялау әдістемелерін пайдаланған. Диссертацияда ғылыми зерттеудің заманауи әдістері кешенді түрде қолданылған. Зерттеу барысында тілдік материалдарды жинақтау, жүйелеу, салғастыру, талдау үдерістері компьютерлік технологиялардың көмегімен жүзеге асырылған. Автор деректердің сенімділігін бағалау үшін статистикалық өңдеу тәсілдерін, атап айтқанда Cohen's Kappa коэффициентін</p>

		<p>пайдаланып, нәтижелердің объективтілігін нақтылаған. Зерттеу нәтижелерін интерпретациялау когнитивтік, лингвомәдени және салғастырмалы талдау әдістерімен ұштастырылып, қазіргі гуманитарлық ғылымдағы әдіснамалық талаптарға сәйкес орындалған. Алынған нәтижелер сандық және сапалық талдау негізінде жүйеленіп, ғылыми тұрғыдан қорытындыланған.</p>
	<p>8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ.</p>	<p>8.3. Иә. Диссертация филология ғылымы саласында орындалғандықтан, зерттеу нәтижелері тілдік материалдарды жинақтау, жүйелеу, салғастырмалы талдау, когнитивтік және лингвомәдени интерпретациялау арқылы дәлелденген. Автор қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдердің мағыналық-тақырыптық топтарын, ұлттық-мәдени ерекшеліктері мен ортақ белгілерін нақты тілдік деректер негізінде анықтаған. Сонымен қатар жіктеу нәтижелерінің сенімділігін көрсету үшін статистикалық тәсілдер қолданылған. Сондықтан теориялық қорытындылар мен анықталған өзара байланыстар зерттеу нысанына сәйкес келетін эмпирикалық материалдармен және ғылыми талдау нәтижелерімен расталған.</p>
	<p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.</p>	<p>8.4. Зерттеу жұмысындағы маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған. Диссертациядағы маңызды ғылыми тұжырымдар мен пайымдаулар отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне сүйене отырып негізделген. Автор халықтық космонимдер, ономастика,</p>

			<p>когнитивтік лингвистика, лингвомәдениеттану, этнолингвистика және салғастырмалы тіл білімі бойынша классикалық және қазіргі ғылыми зерттеулерге жан-жақты талдау жасаған. Автор зерттеу мәселесіне қатысты ғылыми әдебиеттерге жүйелі талдау жасап, теориялық тұжырымдарын нақты дереккөздермен дәлелдеген. Пайдаланылған ғылыми әдебиеттер зерттеу тақырыбының мазмұнын ашуға жеткілікті деңгейде қолданылған.</p>
		<p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.</p>	<p>8.5. Зерттеу барысында 126 әдебиет қолданылған. Диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттеу тақырыбын жан-жақты ашуға жеткілікті. Шолу барысында халықтық космонимдер, ономастика, когнитивтік лингвистика, лингвомәдениеттану, этнолингвистика және салғастырмалы тіл білімі мәселелеріне арналған отандық және шетелдік ғылыми еңбектер кеңінен қамтылған. Автор классикалық ғылыми зерттеулермен қатар қазіргі кезеңдегі ғылыми жарияланымдарды да пайдаланған, бұл зерттеудің теориялық негізін нығайтып, жұмыстың ғылыми дәйектілігін қамтамасыз етеді. Әдебиеттер зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес таңдалып, диссертацияның теориялық бөлімінде тиімді қолданылған.</p>
9	Практикалық құндылық қағидаты	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы:</p> <p>1) бар;</p> <p>2) жоқ.</p>	<p>9.1. Диссертацияның теориялық маңызы бар. Диссертацияның теориялық маңызы қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдерді антропоэзектік, когнитивтік және лингвомәдени</p>

		<p>бағыттар аясында салғастырмалы тұрғыдан кешенді зерттеуімен айқындалады. Зерттеу барысында халықтық космонимдердің ұлттық дүниетанымды бейнелеудегі қызметі, олардың құрылымдық, семантикалық және лингвомәдени ерекшеліктері жүйеленіп, қазақ тіл біліміндегі космонимика, ономастика, когнитивтік лингвистика және лингвомәдениеттану салаларының теориялық қағидалары толықтырылған. Зерттеу нәтижелері халықтық космонимдерді зерттей түсуге ғылыми-теориялық негіз қалыптастырып, салғастырмалы тіл білімі мен этнолингвистикалық зерттеулердің дамуына үлес қосады.</p>
	<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ.</p>	<p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы жоғары, алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу нәтижелері қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдердің лингвомәдени-танымдық ерекшеліктерін оқытуда, жоғары оқу орындарының «Ономастика», «Лингвомәдениеттану», «Этнолингвистика», «Когнитивтік лингвистика», «Салғастырмалы тіл білімі» пәндері бойынша дәрістер мен арнайы курстардың мазмұнын толықтыруда, оқу-әдістемелік құралдар мен элективті курстар әзірлеуде пайдалануға болады. Сонымен қатар диссертацияда жинақталған тілдік материалдар мен ғылыми тұжырымдарды космонимика, этномәдени лексика және ғаламның тілдік бейнесіне қатысты кейінгі ғылыми зерттеулерде қолдану мүмкіндігі жоғары. Алынған</p>

		нәтижелердің теориялық тұжырымдармен қатар практикалық қолданысқа бағытталуы зерттеудің қолданбалы құндылығын арттырады.
	<p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);</p> <p>3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).</p>	<p>9.3. Зерттеудің практикалық ұсыныстарын жоғары оқу орындарында, мұғалімдердің біліктілігін көтеру курстарында, орта және жалпы білім беру орындарында пайдалану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу жұмысында ұсынылған инновациялық әдіс-тәсілдер оқу сапасын арттыруға ықпал етеді. Сонымен қатар зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарындағы «Ономастика», «Лингвомәдениеттану», «Этнолингвистика», «Когнитивтік лингвистика», «Салғастырмалы тіл білім» т.б.і пәндерді оқытуда пайдалануға болады. Сонымен бірге зерттеуде жинақталған тілдік материалдар халықтық космонимдерге қатысты арнайы курстар, оқу-әдістемелік құралдар, сөздіктер мен анықтамалықтар әзірлеуге негіз бола алады.</p>
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	<p>Академиялық жазу сапасы:</p> <p>1) жоғары;</p> <p>2) орташа;</p> <p>3) орташадан төмен;</p> <p>4) төмен.</p> <p>Диссертанттың академиялық жазу сапасы жоғары.</p> <p>Диссертация академиялық жазу талаптарына сәйкес рәсімделген. Зерттеу жұмысының құрылымы жүйелі, ғылыми мәтіннің композициялық бірлігі сақталған. Диссертация ғылыми стиль талаптарына сәйкес сауатты әрі жүйелі жазылған. Автор ғылыми тұжырымдарды нақты, түсінікті және дәлелді түрде жеткізе білген. Жұмыста ғылыми терминдер орынды қолданылған, ой жүйелілігі мен мазмұн тұтастығы сақталған. Диссертация құрылымы талапқа сай рәсімделіп, бөлімдер өзара</p>

		логикалық сабақтастықта берілген. Пайдаланылған әдебиеттер мен сілтемелер академиялық талаптарға сәйкес рәсімделген. Диссертацияның тілі ғылыми-әдістемелік зерттеу жұмысына қойылатын талаптарға толық жауап береді.
11.	Диссертацияға ескертулер	<p>1) Диссертацияда халықтық космонимдер когнитивтік және лингвомәдени аспектіде жан-жақты талданғанымен, прагматикалық қызметіне, қазіргі дискурстағы қолданысына қатысты мәселелерге кеңірек тоқталса, зерттеудің қолданбалы маңызы арта түсер еді.</p> <p>2) Терминдердің қолданысында әркелкілік орын алған: <i>дүниенің тілдік бейнесі</i> (41, 54-б.); <i>ғаламның тілдік бейнесі</i> (32, 44, 49-б.); <i>әлемнің тілдік бейнесі</i> (3, 5, 6, 9, 15, 31, 32, 55, 56, 167, 168-б.), т.с.с.</p>
12.	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	<p>Диссертация нәтижелері зерттеу тақырыбына сәйкес ғылыми басылымдар мен халықаралық конференция материалдарында жарияланған. Докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша жариялаған ғылыми еңбектері диссертацияның негізгі мазмұны мен ғылыми нәтижелерін толық қамтиды. Жарияланымдарда зерттеудің теориялық-әдіснамалық негіздері, қазақ және ағылшын тілдеріндегі халықтық космонимдердің лингвомәдениеттанымдық ерекшеліктері, салғастырмалы талдаудың нәтижелері, негізгі ғылыми қорытындылары жүйелі түрде көрініс тапқан. Жарияланған мақалалар ғылыми жаңалықты, зерттеудің өзектілігін, алынған нәтижелердің негізділігін дәлелдейді.</p>

<p>13. Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28- тармағына сәйкес)</p>		<p>«8D02301 – филология» бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған Снабекова Марита Мурзабековнаның «Халықтық космонимдердің лингвомәдени негізі (қазақ және ағылшын тілі деректері бойынша)» атты диссертациялық жұмысы – мақсат, міндеті айқын, ғылыми жаңалығы мен теориялық, практикалық маңызы зор, зерттеу жұмысына қойылатын талаптарға сай орындалған жұмыс. Осыған байланысты философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық.</p>
---	--	--

Ресми рецензент, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің қауымдастырылған профессоры,
филология ғылымдарының докторы

Жұбай О.